

Josef Pecinovský

Začínáme s POČÍTAČEM

Vybíráme
vhodný počítač

Jak k počítači připojit
periferní zařízení

Seznamujeme se
s Windows 7

Pečujeme
o svá data

Píšeme
a formátujeme text

Stahujeme a prohlížíme
digitální fotografie

5.,
aktualizované
vydání

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Josef Pecinovský

Začínáme s počítačem

5., aktualizované a doplněné vydání

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 4259. publikaci

Odpovědný redaktor Petr Somogyi
Sazba Petr Somogyi
Počet stran 128
První vydání, Praha 2010

© Grada Publishing, a.s., 2010

V knize použité názvy programových produktů, firem apod. mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

ISBN 978-80-247-3621-1 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-7330-8 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2012

Obsah

Úvod	9
Co v knize najdete	9
Komu je určena tato kniha	10
1. Kupujeme počítač	11
1.1 Základní pojmy	12
1.2 Máme tu rébus	13
1.3 Prohlížíme si počítač zvenku	15
1.3.1 Typy skříní	15
1.3.2 Popis skříně počítače	16
1.3.3 Jak vypadá notebook	17
1.4 Jak vypadá počítač uvnitř	18
1.4.1 Základní deska	19
1.4.2 Mikroprocesor	19
1.4.3 Operační paměť	20
1.5 Nosiče dat	21
1.5.1 Pevný disk	21
1.5.2 Mechanika CD/DVD/BD	23
1.5.3 Přenosné paměti	24
1.5.4 Paměťové karty	25
1.6 Co můžeme k počítači připojit	26
1.6.1 Zobrazovací systém	26
1.6.2 Jak připojit k počítači další součásti	28
1.6.3 Klávesnice	29
1.6.4 Myš	29
1.6.5 Jak je to se zvukem	30
1.6.6 Tiskárny	31
1.6.7 Počítač v síti	32
1.7 Co ještě můžeme koupit	33
1.8 Tak co je vlastně v inzerátu?	35
1.9 Co dělat, když kupujeme počítač	35
1.10 Kupujeme software	37
2. První kroky s počítačem	39
2.1 Usedáme k počítači	39
2.2 Zapojujeme počítač	40
2.3 První spuštění	41
2.4 Vypnutí počítače	42
2.5 Jak pečovat o počítač	43

3. Tak, a teď do práce	45
3.1 Jak pracovat s myší	46
3.2 Operační systém Windows 7	48
3.2.1 Pracovní plocha	49
3.2.2 Ikony	50
3.2.3 Okna	51
3.2.4 Hlavní panel	52
3.3 Spouštění aplikací	53
3.3.1 Spuštění aplikace z pracovní plochy	53
3.3.2 Spuštění aplikace pomocí nabídky Start	53
3.3.3 Jak připnout program na hlavní panel	54
3.4 Jak pracovat s několika spuštěnými programy současně	55
3.5 Uspořádání oken na obrazovce	57
3.6 Ovládání programů	59
3.6.1 Nabídky	59
3.6.2 Panely nástrojů	62
3.6.3 Klávesové zkratky	62
3.6.4 Pás karet	63
3.7 Nastavení parametrů – dialogová okna	64
3.8 Základní nastavení Windows	65
3.8.1 Pracovní plocha	66
3.8.2 Miniaplikace	67
3.9 Možnosti usnadnění	68
4. Prozkoumejte svůj počítač	70
4.1 Co je dokument	71
4.2 Co je soubor	71
4.3 Složky	75
4.4 Uložení dokumentu do souboru	79
4.5 Otevření dokumentu	82
4.6 Jak zobrazit objekty v okně Průzkumníka	83
4.7 Operace se soubory	86
4.7.1 Přejmenování souboru	86
4.7.2 Kopírování souboru	86
4.7.3 Odstranění souboru	89
4.7.4 Jak vybrat objekty v okně Průzkumníka	90
4.8 Kouzelník zvaný schránka	90
4.9 Odvolávám, co jsem odvolal	91
4.10 Jak hledat ztracený soubor	92
4.11 Co dělat, když počítač zlobí	93
4.11.1 Viry v počítači	93
4.11.2 Zakousnutí počítač	95
4.11.3 Zlobivý počítač	96

5. Jedeme naostro	97
5.1 Které programy si pořídit?	97
5.2 Internet – brána do světa	99
5.3 Jak pracovat s textem	102
5.4 Jak zřídit účet elektronické pošty.....	106
5.5 Jak stahovat a instalovat programy.....	108
5.6 Jak pracovat s grafikou.....	110
5.7 Počítač a digitální fotoaparát	112
5.8 A lahůdka na závěr.....	114
Rejstřík	116

Úvod

Někdo by řekl, že vydávat tuto knihu je zbytečné. Za posledních dvacet let se všichni už přece s počítačem setkali, tak k čemu kniha pro úplně začátečníky? Možná je to pravda, absolventi škol by s počítači měli umět pracovat, otázka ovšem je, jak. Někdy totiž ještě stále výuku práce s počítačem vede učitel, který je o jednu lekci před žáky. Ale potom je tu ohromná armáda lidí, kteří si mysleli, že počítač nikdy potřebovat nebudou. Když se dostavila hospodářská krize, lidé přišli o zaměstnání, a když hledají jiné – vida, je tu podmínka: znalost práce na PC.

A potom je mezi námi řada těch, kteří se ve svém životě opravdu počítačům šťastně vyhnuli, ale jakmile odešli na zasloužený odpočinek, podlehli neodolatelnému nutkání – proč to taky nezkusit. Někdo si počítač koupil, mnozí počítač zdědí tak, že na ně v rodině nějaký přístroj prostě zbude. A všichni tito lidé sedí nešťastně před tím zapeklitým aparátem a marně přemýšlejí, jak to udělat, aby jim byl aspoň trochu k užítku.

A právě pro vás, kdo se chcete s počítačem seznámit a nechcete uvíznout u nějakých primitivních stříleček, je určena tato kniha. Po jejím přečtení byste měli pochopit, jak to tam vevnitř probíhá, co udělat, když se děje něco, co se dít nemá, a hlavně jak pečovat o svá data – tedy o všechno, co pomocí počítače vytvoříte. Abyste se nedivili, kam se „to všechno“ přes noc podělo.

Co v knize najdete

Právě držíte v ruce páté, aktualizované vydání této knihy. První vydání spatřilo světlo světa před třinácti lety a od té doby

byla kniha už čtyřikrát doplněna. Je to důkazem toho, jak rychlý je vývoj v elektronice a výpočetní technice vůbec. V jiných oblastech lidské činnosti jsou mnohdy vydané příručky platné desítky let.

Jistě se zeptáte, proč další aktualizace přichází tak brzy. Příčina je v malé revoluci na softwarovém trhu. Nedávno se objevil nový operační systém Windows 7, který v porovnání s předchozími verzemi přináší jiné prostředí a několik novinek. Proto je toto vydání aktualizováno s přihlédnutím právě k novým Windows 7.

Prožil jsem mnoho hodin ve společnosti lidí, kteří projevíli touhu odhalit tajemství počítače. Své zkušenosti z kurzů i vyučování na střední škole jsem se pokusil přenést do této příručky. Dobře vím, kde začátečníky tlačí bota, co jim jde nejhůře, co je pro ně úplně neprůchodné a hlavně, co je pro budoucí praxi nejdůležitější.

Rozhodující kapitoly této knihy (třetí a čtvrtou) nečtěte večer před spaním nebo v metru, nebylo by to k ničemu. Čtěte je u zapnutého počítače – a hned si vše krok za krokem zkoušejte.

Především se seznámíte s mnoha novými pojmy, bez jejichž znalosti se prostě neobejdete. Ale nebojte se, nenajdete zde žádné principy elektroniky, žádné programování. Jen se dozvíte, co je co a co je k čemu, abyste si poříдили právě ten přístroj, který ke své práci potřebujete, a měli povědomí o tom, kam sáhnout, abyste přístroj prvním dotykem nezničili.

Až budete vědět, co je co, seznámíte se s tím, jak počítač uvést do provozu a co dělat, aby vykonal i on něco pro vás. Hlavní část knížky je pak věnována způsobu ochrany před tragickými haváriemi,

jimiž se rozumí především ztráta všeho, co jste v počítači vytvořili, tedy před ztrátou dat. Tato knížka by se možná také dala nazvat „Základy sebeobranu uživatele počítače před ztrátou dat“, ale uznáte, že je to název příliš dlouhý a z komerčního hlediska nevhodný, proto se knížka jmenuje tak, jak se jmenuje.

Omlouvám se všem počítačovým odborníkům, jejichž pohled omylem na tyto stránky zabloudí. Snažil jsem se vše, o čem hovořím, přizpůsobit naprostému laikovi, který do počítačového vesmíru vstupuje poprvé. Proto popisuji vše velice zjednodušeně a srozumitelně, úmyslně se vyhýbám všemu, co by bylo pro běžného uživatele jen trochu nepotřebné. Začátečník totiž opravdu nemusí vědět, kolik má brouček mikroprocesoru nožiček a kolik clusterů má na pevný disk.

Komu je určena tato kniha

Kniha je určena všem, kteří ještě nikdy s počítačem nepracovali nebo s ním mají jen malé zkušenosti – tedy těm, kdo se naučili obsluhovat jediný jednoúčelový program a pochopili, že to nestačí. Je zaměřena na uživatele, kteří budou používat počítač v domácnosti nebo v malé firmě, ale lze ji také použít pro přípravu posluchačů kurzů počítačových základů na základních či středních školách. Přesto si neodpustím požadovat od budoucího čtenáře jisté penzum znalostí. Při nejlepší vůli bych se nechtěl rozepisovat o práci se základním periferním zařízením počítače, jako jsou klávesnice a myš. Budu proto předpokládat, že jste se s myší i klávesnicí alespoň trochu naučili pracovat buď v nějakém kurzu, nebo jste leďacos pochytili od svých přátel či dětí.

1. Kupujeme počítač

První kapitola je určena těm, kdo počítač ještě nemají a hodlají si jej v brzké době pořídit. Může jim posloužit k základní orientaci a usnadnit rozhodování při nákupu přístroje. Pokud počítač již na stole máte, klidně můžete pár stránek vynechat a pustit se do další kapitoly, ale mohu-li radit, nedělejte to. Počítač není televizor, kde nastavujete intenzitu zvuku, jas obrazu a měníte podle libosti kanály, aniž byste museli chápat, co se uvnitř té bedýnky děje. Do vnitřností počítače je třeba trochu vidět a alespoň částečně chápat logiku pochodů, jež tam probíhají. V kritických chvílích se to určitě vyplácí.

Tip

Pokud toho nechcete uchovávat v hlavě mnoho, pak vězte, že bezpodmínečně nutné je porozumět tomu, jak se chová operační paměť (RAM) a proč a jak se z ní data mohou ztrácet.

Mnoho lidí stále ještě žije v blaženém přesvědčení, že počítač je stroj na počítání. Kdyby tomu tak bylo, tak bychom při koupi tohoto přístroje vyhazovali 99% kupní ceny za něco, co vůbec nepotřebujeme. Počítač je svou podstatou určen k něčemu úplně jinému. Plně se uplatní teprve v dnešním světě, kdy jsme svědky jevu nazývaného informační exploze. Svět je zahlcen informacemi a počítač je tu k tomu, aby nám pomohl se v těchto informacích vyznat, orientovat se v nich a zpracovat je tak, abychom je mohli plně

Tip

Počítač je stroj na zpracování informací. Těmto informacím se běžně říká data. Z toho plyne, že počítač je přístroj na zpracování dat.

uplatnit v běžném životě. Z toho odvodíme následující definici:

Chcete-li si koupit počítač, zeptejte se sami sebe: „Mám vůbec nějaké informace, tedy data, která potřebuji zpracovávat počítačem?“ Pokud ne, pak počítač nepotřebujete, nebo ještě nevíte, že to, s čím běžně pracujete, je pro počítač přímo živnou půdou.

Jaká data tedy počítač vlastně umí zpracovávat?

Zatím nejčastěji jsou u nás počítačem zpracovávány texty, což znamená, že počítač je využíván jako náhražka psacího stroje. Aspoň takto jej využívá většina uživatelů, čímž ovšem počítač značně degraduje. Ona je v něm totiž ukryta doslova celá tiskárna, schopná vytvářet vše, od vizitky po tisícestránkovou encyklopedii. Jen na doplnění – programům, které pracují s textem, se říká **textové editory**.

Dnes už i ta nejmenší firma své účetnictví zpracovává prostřednictvím počítače (za daňové úniky ale počítač nemůže). S počítačem se setkáte u lékaře, který vede evidenci pacientů, v knihovně, kde se na něm vede evidence knih a výpůjček, v obchodech, kde počítač sleduje zboží ve skladech i to, které prochází pokladnou, a pokud jste v poslední době jeli vlakem, tak jste určitě dostali jízdenku vytištěnou pomocí počítače. Aniž to možná tušíte, při všech těchto činnostech se potýká počítač se seznamy dat, jimž se říká **databáze**.

Pokud jste někdy v poslední době spatřili tabulku (například valutové kurzy) nebo graf (například pád akcií na burze), pak vězte, že i toto má na svědomí počítač,

jen se dostaly ke slovu **tabulkové kalkulátory**.

Výše uvedené činnosti využijete nejspíše v kancelářské a podnikatelské praxi, ale tím zdaleka možnosti počítačů nekončí, spíše naopak.

Koupili jste si digitální fotoaparát? Pak patrně už víte, že bez možnosti prohlížení obrázků v počítači a následných úprav je váš drahý přístroj jen dekorací. Natáčíte na digitální videokameru? Určitě už pošilháváte po tom, jak své záznamy sestříhat, a tady vám počítače s otevřenou náručí nabízejí své služby. Založili jste hudební soubor a chcete vydat vlastní CD? Počítač je vám plně k dispozici.

Bez počítače se neobejdou konstruktéři, architekti, módní návrháři, hudební skladatelé, ale počítače jsou instalovány i do osobních automobilů, aby vás například informovaly o okamžité spotřebě...

Raději dost. Když řekneme, že počítač v praxi nevyužijeme snad jen při mytí podlahy a sbírání hub, nejsme daleko od pravdy, i když jsem nakloněn myšlence, že zcela určitě už někdo vytvořil multimediální mykologickou mapu České republiky, ale zatím s ní nehodlá jít na trh, protože by prozradil svá oblíbená místa.

Jste tedy pevně rozhodnutí koupit si počítač. Nejdříve si ovšem musíte ujasnit, k čemu ho vlastně budete využívat, protože tím je dáno, jaký typ si máte pořídit a kolik peněz do něj investovat – což je, přiznejme si, mnohdy to nejdůležitější.

1.1 Základní pojmy

Vymežíme si nyní několik pojmů, které budeme v knize používat. Především je vždy potřeba vědět, kdo je kdo a co je

co, a hlavně jaké kdo má úkoly, práva a povinnosti.

Začneme si lidmi.

- Především je tu **uživatel**. Mezi ně se řadíme my všichni, kteří počítač používáme, ať už k práci, nebo k zábavě. My jsme ti, komu má počítač přinést užitek. A my jsme ti, kteří počítači dáváme příkazy.
- Pak je tu **programátor**, což je speciální sorta uživatelů hovořících nerosrozumitelným jazykem a pracujících obvykle vleže, s nohama na stole a klávesnicí na klíně. To jsou lidé, kteří vytvářejí programy, abychom my, normální uživatelé, měli vlastně s čím pracovat.
- A nakonec je tady **technik**, který většinou chodí ve slušivé kombiněze, má v kapse kleštičky a šroubovák a když je potřeba, otevře kryt počítače a začne se v něm vrtat. Úkolem techniků je udržet tu spoustu elektroniky v chodu.

Poznámka

Úlevou pro nás může být, že po nás nikdo nebude chtít ani programování, ani údržbu, od toho je tu někdo jiný.

Ted se podíváme na to ostatní. Je toho mnoho, a proto si uvedeme základní dělení; takto jsem vždy začínal v prvním ročníku první hodinu v září, a tak tím obšťastním i vás. Měli byste vědět, že rozlišujeme:

- **Hardware** – technické vybavení počítače, vulgárně řečeno vše, co je možné rozmlátit kládívem (prosím vás, dělejte to až ve stavu úplné bezradě, po vyčerpání všech ostatních prostředků).
- **Software** – programové vybavení počítače. Počítač bez programu je jen